

Zbigniew A. Tałach

Rzecznawca SITPNaft

**Materiały konstrukcyjne systemów kominowych
jako element poprawy efektywności
energetycznej instalacji grzewczych**

V KONGRES INSTALEXPO 2007

Pomiary oraz bilansowanie obliczeń cieplnych kotłów wraz z wyznaczaniem sprawności wykonuje się na podstawie norm przedmiotowych w laboratoriach przy ujednoczonych warunkach na paliwach wzorcowych przy stałym i ustabilizowanym ciągu kominowym. Sprawności te podawane są przez producentów jako podstawowa informacja dla użytkowników.

Wymagane sprawności kotłów grzewczych zgodnie z Dyrektywą Rady 92/42/EWG

Typ kotła	Zakres mocy	Sprawność dla mocy znamionowej		Sprawność przy obciążeniu częściowym	
		Średnia temperatura wody kotłowej (w °C)	Wymagana sprawność(w %)	Średnia temperatura wody kotłowej (w °C)	Wymagana sprawność (w%)
Kotły standardowe	4-400	70	$\geq 84 + 2 \log P_n$	≥ 50	$\geq 80 + 3 \log P_n$
Kotły niskotemperaturowe*	4-400	70	$\geq 87,5 + 1,5 \log P_n$	40	$\geq 87,5 + 1,5 \log P_n$
Kotły kondensacyjne	4-400	70	$\geq 91 + 1 \log P_n$	30**	$\geq 97 + 1 \log P_n$

* Włącznie z kotłami kondensacyjnymi na paliwa płynne.
 ** Temperatura wody zasilającej kocioł.

Rzeczywiste warunki pracy kotłów grzewczych

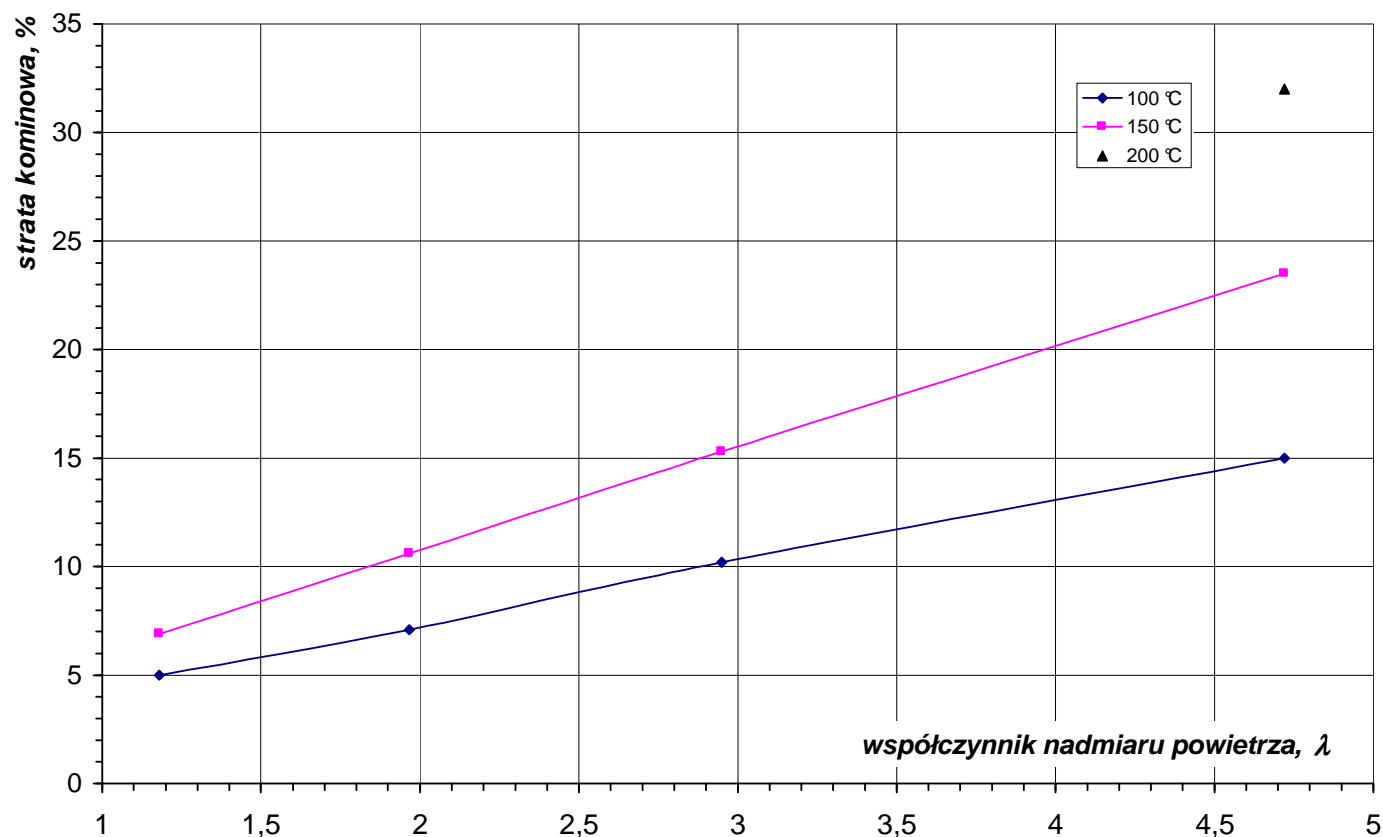
Wyznaczone w ten sposób sprawności urządzeń grzewczych mogą odbiegać w sposób znaczący w zależności od rzeczywistych warunków eksploatacji. Decyduje o tym:

- prawidłowy dobór mocy kotła,
- odpowiedni projekt instalacji centralnego ogrzewania,
- dobrze zaprojektowana instalacja kominowa,
- właściwy materiał konstrukcyjny przewodu spalinowego z odpowiednią izolacją.

Nieprawidłowo dobrany system kominowy powoduje:

- zwiększenie kosztów eksploatacyjnych systemów grzewczych
- dodatkowe zużycie nośników energii
- możliwość powstawania dużych ilości kondensatu
- nieefektywne zwiększenie lub zmniejszenie ciągu kominowego niezgodnego z wymaganiami dla danego urządzenia
- niepełne spalanie i osadzanie się sadzy na ściankach komina

Spadek sprawności kotła w zależności od współczynnika nadmiaru powietrza λ

Dyspozycyjny ciąg kominowy ΔP_{dck}

- $\Delta P_{dck} = \Delta P_{cks} - \Delta P_{kp}$, [Pa]
- ΔP_{cks} – ciąg kominowy spalin [Pa]
- ΔP_{kp} – opór powietrza na wylocie spalin [Pa]

$$\Delta P_{cks} = H \cdot g (p_{lg} - p_m) \text{ [Pa]}$$

- p_m – średnia gęstość spalin [kg/m^3]
- p_{lg} – gęstość powietrza w wylocie z komina, [kg/m^3]
- g – przyspieszenie ziemskie, [m/s^2]
- H – wysokość komina [m]

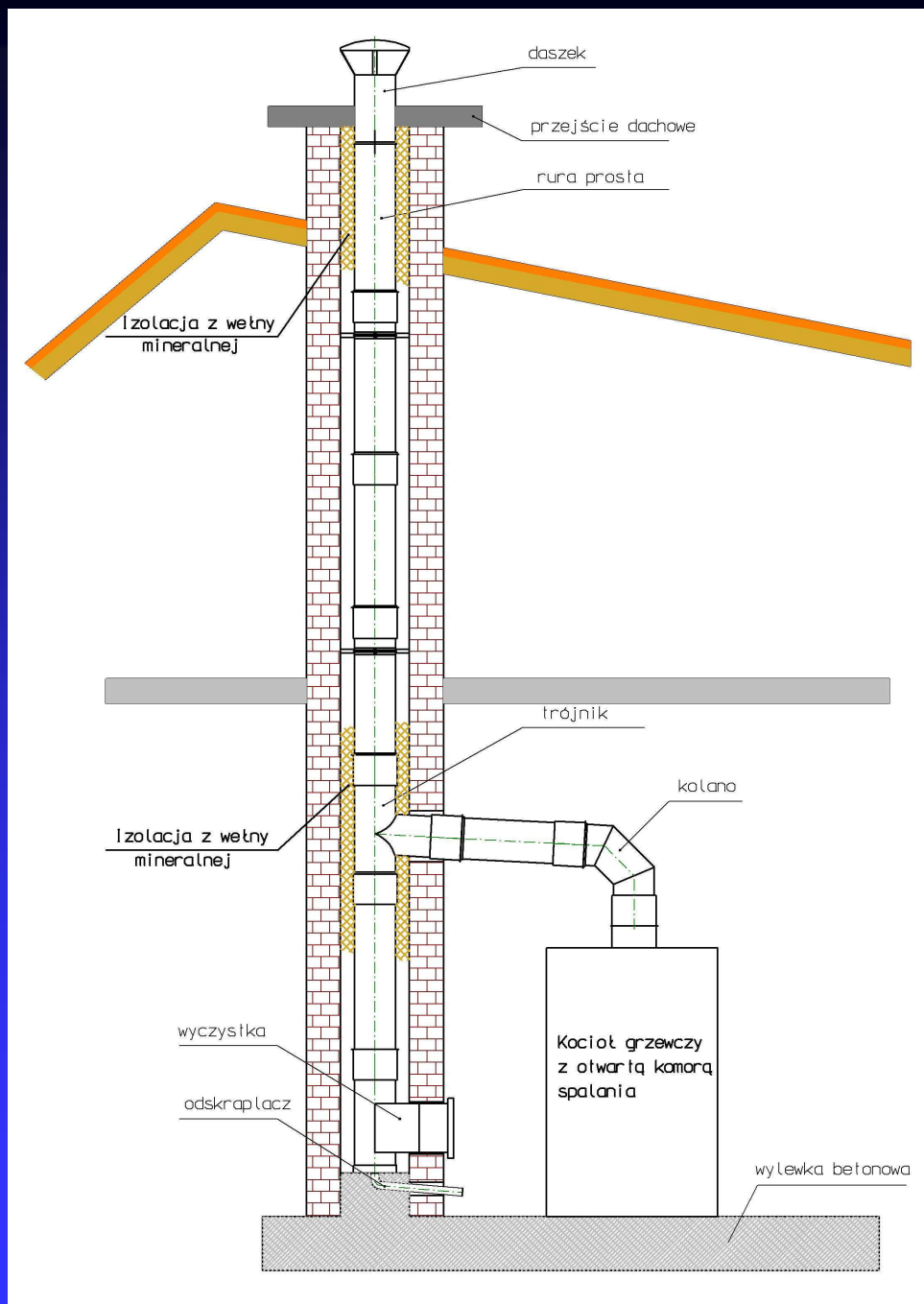
Europejska Klasyfikacja Urządzeń Grzewczych

- **Urządzenia typu B:** urządzenia z otwartą komorą spalania, powietrze do spalania jest pobierane z pomieszczenia w którym zamontowane jest urządzenie, produkty spalania są odprowadzane do przewodu kominowego.
- **Urządzenia typu C:** powietrze do spalania pobierane jest z zewnątrz pomieszczenia, produkty spalania wyprowadzane są za pomocą przewodu kominowego na zewnątrz.

Charakterystyka urządzeń grzewczych typu B, z otwartą komorą spalania

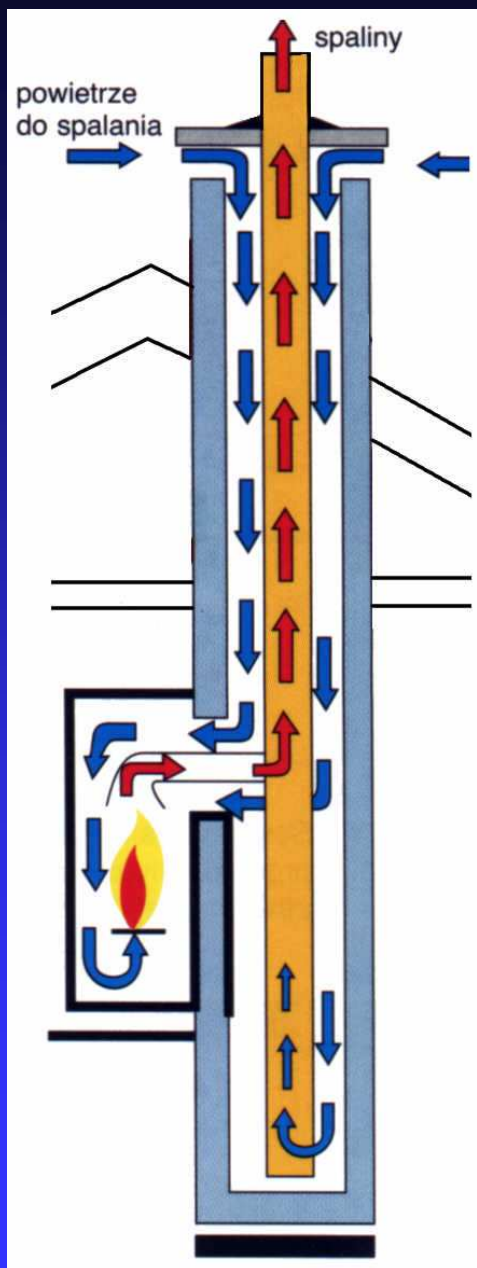
- Typ B1 – kotły i grzejniki c.w.u. z odprowadzaniem spalin z wykorzystaniem ciągu naturalnego
- Typ B2 – kotły odprowadzaniem spalin z wykorzystaniem ciągu wymuszonego (np. palniki nadmuchowe lub wentylatorowe)

Przykład urządzenia z otwartą komorą spalania, typu B

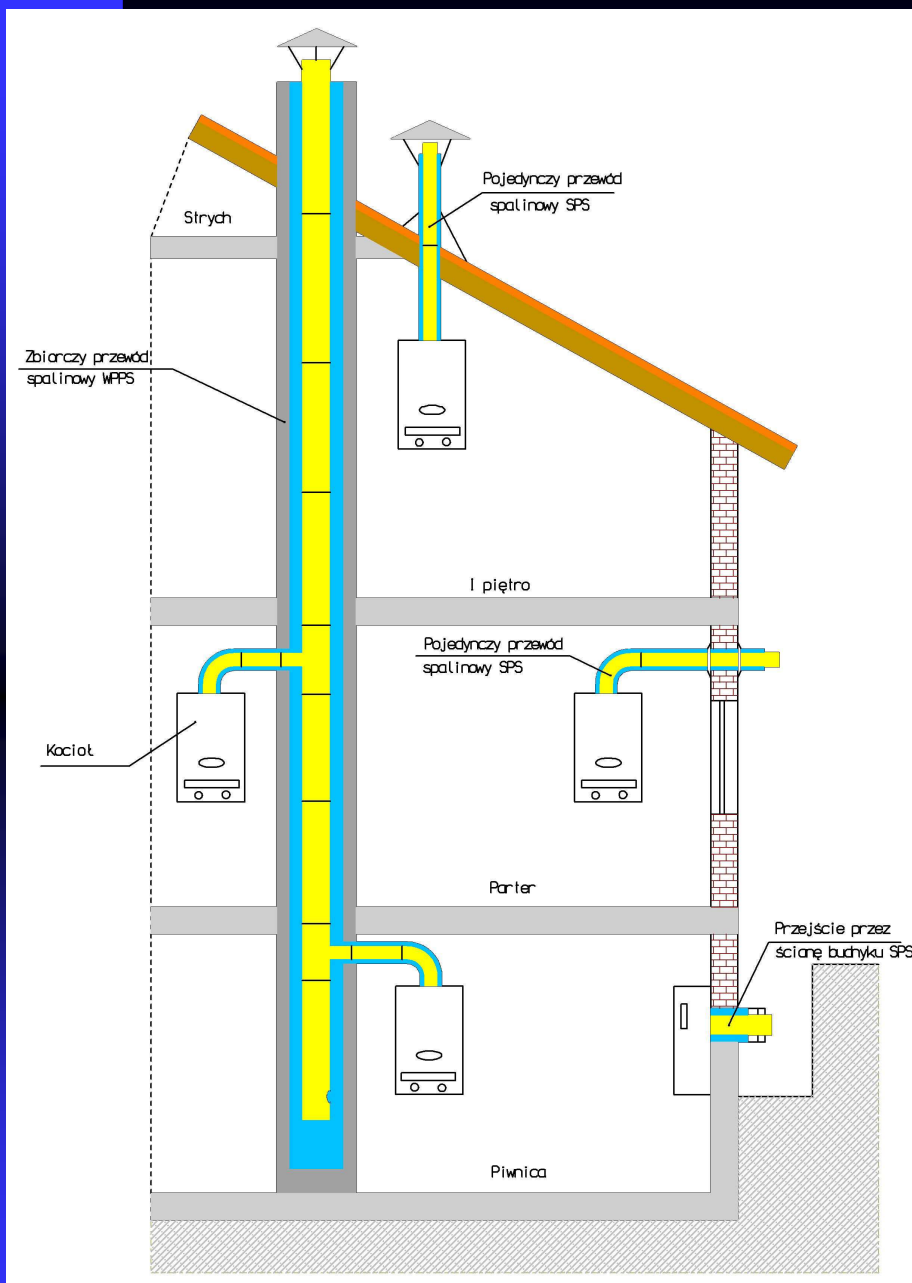
Charakterystyka urządzeń grzewczych typu C, z zamkniętą komorą spalania

- Urządzenia grzewcze typu C z zamkniętą komorą spalania, są to urządzenia w których komora spalania jest szczelna w stosunku do pomieszczenia w którym urządzenie jest zamontowane, powietrze do spalania dostarczane jest specjalnym przewodem typu SPS z zewnątrz budynku, a spaliny wyprowadzane są przy użyciu wentylatora na zewnątrz budynku.
Przewód spalinowy musi wykazywać odporność na ciśnienie 200 Pa.
- Urządzenia typu C dzielimy na:
  - ◆ urządzenia z zamkniętą komorą spalania typu „turbo” (temperatura spalin powyżej 120 - 150°C)
  - ◆ urządzenia kondensujące, (temperatura spalin 30 - 50°C).

Schemat działania urządzenia grzewczego typu C, zamkniętą komorą spalania

System kominowy wykorzystywany jest jako wymiennik ciepła, pracujący w przeciwnym kierunku

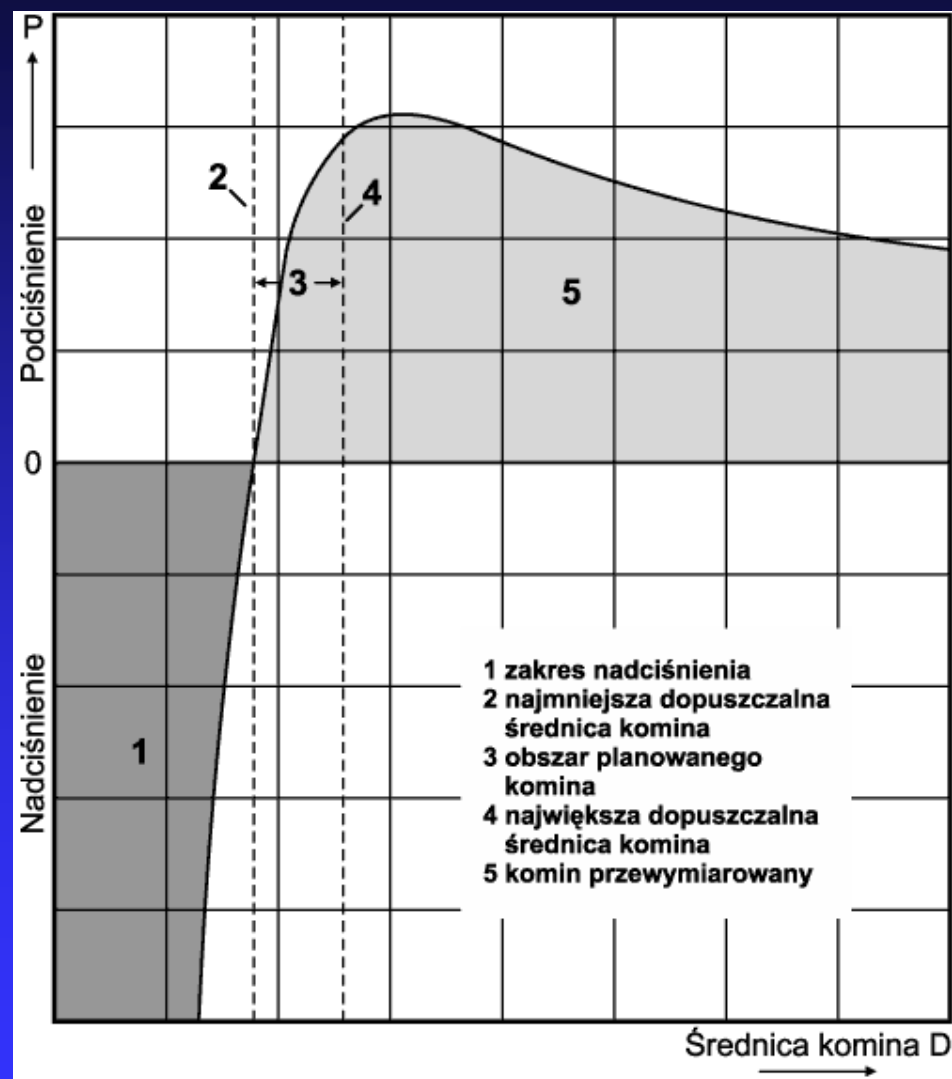
Techniczne
możliwości montażu
urządzeń typu C
„turbo” z zamkniętą
komorą spalania

Dobór systemu kominowego

- Dla uzyskania odpowiedniej efektywności urządzeń grzewczych, należy dobrać odpowiedni rodzaj systemu kominowego w zależności od:
  - rodzaju paliwa (węgiel, olej opałowy, gaz)
  - rodzaju urządzenia grzewczego
  - mocy cieplnej urządzenia

- Dobór systemu kominowego zależy jest od:
  - obliczenia oporów przepływu
  - obliczeń cieplnych
  - temperatury spalin
  - rodzaju materiałów systemu kominowego
  - geometrycznych ograniczeń wysokości

Dobór średnicy komina na podstawie wykresów

Normy do obliczeń cieplnych i przepływowych dla urządzeń grzewczych na paliwa stałe, ciekłe i gazowe

- PN-EN 1443:2005
Kominy - Wymagania ogólne
- PN-EN 13384-1:2004
Kominy -- Metody obliczeń cieplnych i przepływowych -
Część 1: Kominy z podłączonym jednym paleniskiem
- PN-EN 13384-2:2005
Kominy -- Metody obliczeń cieplnych i przepływowych --
Część 2: Kominy z podłączonymi wieloma paleniskami
- PN-EN 13384-3:2006 (U)
Kominy -- Metody obliczeń cieplnych i przepływowych --
Część 3: Metody przygotowywania wykresów i tablic
dotyczących kominów z podłączonym jednym paleniskiem

- pr EN 14989:1
Kominy oraz systemy przewodów doprowadzających powietrze do urządzeń z zamkniętą komorą spalania -- Wymagania i metody badań - Część 1: Pionowe końcówki do urządzeń typu C6
- prEN 14989:2
Kominy oraz systemy przewodów doprowadzających powietrze do urządzeń z zamkniętą komorą spalania -- Wymagania i metody badań -- Część 2: Kanały spalinowe i powietrzne do indywidualnych urządzeń z zamkniętą komorą spalania
- prEN 15287-2
Kominy – Projektowanie, instalacja i odbiór układów kominowych – część 2: Kominy do urządzeń grzewczych z zamkniętą komorą paleniskową

Współczynniki przewodności cieplnej λ dla wybranych materiałów konstrukcyjnych systemów kominowych

Rodzaj materiału do budowy komina	Gęstość (kg/m ³)	Temperatura średnia		
		20°C	100°C	200°C
		λ (W/m K)		
Cegły o pełnej strukturze	1200	0,60	0,63	0,66
Cegły do wypełnienia	2000	1,15	1,20	1,26
Beton lekki o zamkniętej strukturze	1200	0,74	0,81	0,87
	2000	1,92	2,11	2,26
Beton lekki o otwartej strukturze	1200	0,55	0,60	0,65
	2000	1,44	1,55	1,70
Beton lekki o otwartej strukturze (na bazie natur.)	900	0,34	0,38	0,42
	1200	0,49	0,46	0,61
Stal stopowa nierdzewna		17	17	17

Pojemności cieplne wybranych rodzajów systemów kominowych

Rodzaj systemu kominowego	Grubość ścianki (mm)	Pojemność cieplna (Wh/m ³)
stal kwasoodporna	0,6	115
	2,0	380
szamotowy	20	1850
	30	2800
murowany	115	9500
	240	19000

Obliczenia wymiany ciepła systemów kominowych SPS zgodnie z normą pr EN 14989 „Kominy oraz systemy przewodów doprowadzających powietrze do urządzeń z zamkniętą komorą spalania – Wymagania i metody badań- Część 2: Kanały spalinowe i powietrzne do indywidualnych urządzeń z zamkniętą komorą spalania.”

$$\text{Nu}_B = \left(\frac{\psi_B}{\psi_{\text{smooth}B}} \right)^{0,67} \cdot 0,0214 \cdot (\text{Re}_B^{0,8} - 100) \cdot \text{Pr}_B^{0,4} \cdot \left(1 + \frac{D_{hB}}{L} \right)^{0,67}$$

Efektywność energetyczną koncentrycznego systemu spalinowego (SPS) wyznacza się z równań kryterialnych

$$Nu = C \cdot Re^A \cdot Pr^B$$

gdzie: Nu – liczba Nuselta,
Re – liczba Reynoldsa,
Pr – liczba Prantla,
C – współczynnik zależny od rodzaju gazu,
A, B – wykładniki potęgowe.

W przypadku przepływu w rurze czynnika o małej lepkości (gazu) dla liczby $Re > 2100$ współczynniki przyjmują wartości:

$$C = 0,023$$

$$A = 0,8$$

$$B = 0,4$$

Obliczenia można oprzeć na uproszczonym wzorze Schacka:

$$\alpha = \varphi \cdot \frac{w_0^{0,75}}{d^{0,25}}$$

gdzie: w_0 – prędkość gazu w temperaturze 0 °C i pod ciśnieniem 760 mm Hg, m/s,

φ – funkcja Schacka,

d – średnica rury, m.

Funkcja Schacka dla przepływu burzliwego gazów w rurach przybiera następujące postaci:

- dla powietrza

$$\varphi = 3,55 + 0,168 \frac{t}{100}$$

- dla spalin

$$\varphi = 3,6 + 0,22 \frac{t}{100}$$

Współczynnik przenikania ciepła dla tego systemu można wyznaczyć za pomocą następującego równania:

$$\frac{1}{k} = \frac{1}{\alpha_1} + \frac{s}{\lambda} + \frac{1}{\alpha_2}$$

gdzie: k – współczynnik przenikania ciepła, $W/(m^2 \cdot K)$

s – grubość rury, m ,

λ – współczynnik przewodności rury, $W/(m \cdot K)$,

α_1 i α_2 – współczynnik wnikania ciepła od strony powietrza i spalin, $W/(m^2 \cdot K)$.

Specyfikacja materiału przewodu spalinowego w systemach SPS zgodnie z normą prEN 14989-2:2007 (E) p. 10.5.2

Typ materiału	Nr materiału	Symbol
10	EN AW – 4047A	EN AW Al Si 12A ^a
11	EN AW – 1200A	....aluminium
13	EN AW – 6060	EN AW-AL 99,0
20	1.4301	EN AW Al Mg Si
30	1.4307	X5CrNi 18-10
40	1.4401	X2CrNi 18-9
50	1.4404 ^b	X5CrNiMo 17-12-2
60	1.4432	X2CrNiMo 17-12-2
70	1.4539	X2CrNiMo 17-12-3
99 ^c		X1NiCrMoCu 25-20-5

Wymagania porównawcze dla pomieszczeń przeznaczonych do montażu urządzeń grzewczych

Lp.	Parametry pomieszczenia	Jednostka	Typ urządzeń grzewczych	
			Urządzenia typu B	Urządzenia typu C
1.	Minimalna kubatura pomieszczeń	[m ³]	8,00	6,50
2.	Minimalna wysokość pomieszczeń	[m]	2,20	2,20
3.	Obciążenie cieplne pomieszczenia nie przeznaczonego na stały pobyt ludzi	[kW/m ³ kubatury]	0,93	brak wymagań
4.	Wymagania dla przewodu kominowego w pomieszczeniu	-	obowiązkowo	system powietrzno - spalinowy
5.	Możliwość instalowania w pomieszczeniach mieszkalnych	-	zabronione	tak – możliwość montażu w pomieszczeniach mieszkalnych
6.	Orientacyjna cena urządzenia dla mocy 20 kW	PLN	1400 ÷ 1800	2200 ÷ 2600

ZALECANE MATERIAŁY KONSTRUKCYJNE DLA SYSTEMÓW KOMINOWYCH DLA RÓŻNEGO RODZAJU PALIW W WARUNKACH POLSKICH

Rodzaj paliwa	Typ urządzenia grzewczego	Klasa temper.	Klasa szczelności	Klasa odporności na kondensat	Klasa odporności na korozje	Klasa odporności na pożar sadzy	Zalecany rodzaj materiału komina
Węgiel	B	T600	N2	D	3	G	ceramika, cegła, beton, szamot
Koks	B	T600	N2	D	3	G	ceramika, cegła, beton, szamot
Torf	B	T600	N2	D	3	G	ceramika, cegła, beton, szamot
Drewno	B	T450	N2	D	3	G	ceramika, cegła, beton, szamot
	B			W	2	G	stal żaroodporna
Olej opałowy	B	T400	N1	W	2	G	stal kwasoodporna
Gaz ziemny	B	T250	N1	W	1	G	stal kwasoodporna
Gaz ziemny	C	T200	P1	W	1	O	stal kwasoodporna
Gaz ziemny	C ₆	T180	P2	W	1	O	stal kwasoodporna

Dziękuję za uwagę

V KONGRES INSTALEXPO 2007